

Monitoringhandleiding Natuurpunt

Module F5 – Populatiekartering insecten

versie 19/05/2009

Wouter Vanreusel

natuurpunt 
Studie

Module F5 - Populatiekartering insecten

Thema:	fauna
Kennis nodig:	beginner, basiskennis
Tijdsinspanning:	beperkte tijdsinspanning
Schaal:	natuurgebied, deelgebied
Herhaling:	3 tot 5-jaarlijks

1 Inleiding

Op basis van aan- of afwezigheid uit *Module M1 - Multisoortenmonitoring* kunnen weliswaar veranderingen op lange termijn worden vastgesteld, maar worden evoluties in de toestand van de populaties van insecten over het hoofd gezien. In tegenstelling tot bij bv. broedvogels, is het bij insecten meestal echter onmogelijk om de grootte van de populatie precies vast te stellen.

Een eenvoudige methode om van bepaalde insectensoorten (indicatorsoorten, doelsoorten, aandachtsoorten, ...) toch de toestand op te volgen, is om het ruimtelijk patroon van verspreiding in het gebied regelmatig in kaart te brengen.

Dit gebeurt door in het juiste seizoen gericht naar bepaalde soorten op zoek te gaan in het gebied, en alle waarnemingen zo precies mogelijk op kaart te zetten. Dit kan op een luchtfoto, een stafkaart, in een GIS systeem, of via de website www.waarnemingen.be. Op basis van al deze puntjes kunnen aan het eind van het seizoen de grenzen van de populatie ruimtelijk worden afgebakend. Wanneer dit dan later herhaald wordt, kunnen precieze vergelijkingen gemaakt worden tussen het vorige en het huidige patroon van voorkomen.

Dit laat toe om de kern van de populatie te bepalen, veranderingen op te merken, en relaties te ontdekken met de toestand van de vegetaties of met het gevoerde beheer.

Vervolgmodules en relatie tot andere modules

Van bepaalde soorten is het ook mogelijk om exacte aantallen te tellen, bv. de eitjes van het gentiaanblauwtje of het aantal kuiltjes van de larven van mierenleeuwen. Indien je soorten in detail wil opvolgen, is het goed om een vaste methodiek te gebruiken. Voor een aantal soorten zijn die beschikbaar. Je kan hiervoor contact opnemen met de werkgroepen die zich bezig houden met de respectievelijke soortgroep, of een mail sturen aan monitoring@natuurpunt.be

2 Vraagstelling

Veranderingen in het ruimtelijk voorkomen van een soort kunnen veel vertellen over de toestand van de soort en het gebied maar zijn niet altijd eenvoudig vast te stellen. Sommige soorten zijn zeer honkvast, terwijl andere tijdelijke populaties hebben. Bepaalde soorten zullen hun verspreiding aanpassen aan veranderingen in het beheer. Maar er zijn ook soorten die zich verplaatsen naargelang de bloei van bepaalde soorten nectarplanten, of zelfs doorheen de loop van de dag. Voor elke soort is de vraagstelling dus verschillend, maar alleszins zal het ruimtelijk patroon van het voorkomen van een soort iets zeggen over waar in het gebied de omstandigheden geschikt zijn.

De belangrijkste vraagstelling van deze module is de locatie van voorkomen en de ruimtelijke omvang van de populatie van de doelsoort zo precies mogelijk in kaart brengen, om dit te kunnen opvolgen doorheen de tijd.

3 Methode

1. Stel een lijst op van soorten die je wil opvolgen (in te vullen in het monitoringplan en vanaf eind 2009 op www.natuurpunt.be/monitoring)
2. Organiseer een zoekactie (lieft meerdere) in de periode waarin de soort actief is
3. Duidt ook het gebied aan waarbinnen gezocht werd (lieft gebiedsdekkend, maar indien niet dan aangeven waar wel en waar niet gezocht werd)
4. Verricht zoveel mogelijk waarnemingen
5. Duidt alle waarnemingen aan op de kaart (met datum en eventueel zelfs met uur)

4 Noteren en invoeren van de gegevens

Geef alle waarnemingen zo precies mogelijk in op de website www.waarnemingen.be of op een kaartje waarvan je een kopie opstuurt naar Natuurpunt Monitoring, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen.

5 Resultaten interpreteren

Op basis van de verzamelde puntwaarnemingen, kan je zelf al een afbakening maken van de verspreiding van de soort. Je kan de grens van de populatie afbakenen door een lijn te tekenen omheen de buitenste waarnemingen. Probeer in te schatten of losse waarnemingen op enige afstand van de populatiekern deel uitmaken van de populatie, of eerder zwervers betreft. Twijfelgevallen kan je buiten beschouwing laten bij de afbakening.

Houd bij de afbakening van de populaties rekening met de aanwezige biotopen. Wanneer van een soort waarnemingen in een ongeschikt biotooptype gebeuren, kan dit wijzen op zwervende exemplaren. Wanneer twee groepen waarnemingen gescheiden worden door een ongeschikt biotoop, kan het afgebakend worden als twee plaatsen van voorkomen, hoewel ze niet zo ver van elkaar liggen.

Onthoud dat we hier plaatsen van voorkomen in kaart brengen en niet altijd aparte populaties. De afstand vanaf wanneer 2 groepen waarnemingen als een aparte

(deel)populatie kunnen gezien worden is afhankelijk van de mobiliteit van de soort en de toestand van de tussenliggende biotopen, en kan niet altijd gemakkelijk uitgemaakt worden.

6 Conclusies en verdere verwerking

Waarnemingen op deze manier verzameld mogen niet altijd zomaar met elkaar vergeleken worden. Want in sommige jaren wordt misschien meer gezocht, in andere jaren minder, of de weersomstandigheden zijn zeer verschillend. Door een statistische analyse toe te passen op de puntgegevens, kan de afbakening op een meer neutrale manier gebeuren. De computer kan helpen om dit te vergelijken. Dat gebeurt best op het secretariaat.

Hiernaast zijn deze gegevens voor zeldzame soorten ook bruikbaar om op Vlaamse schaal het totale verspreidingsgebied te berekenen. Ook dragen ze bij tot een beter begrip van voor- of achteruitgang, wat met een analyse enkel op atlashokken lang niet altijd snel wordt waargenomen.

7 links en literatuur